

**Raport za 2009 r. dla Komisji Europejskiej wynikający z artykułu
4 ust. 1 dyrektywy 2003/30/WE Parlamentu Europejskiego i Rady
z dnia 8 maja 2003 r. w sprawie wspierania użycia w transporcie
biopaliw lub innych paliw odnawialnych**

**Opracowano w Ministerstwie Gospodarki we współpracy z Ministerstwem
Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwem Finansów, Ministerstwem Nauki
i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwem Rozwoju Regionalnego,
Ministerstwem Środowiska i Ministerstwem Infrastruktury**

Polska, 6 sierpnia 2010 r.

*Dokument przyjęty
przez Radę Ministrów
w dniu 6 sierpnia 2010 r.*

Raport za 2009 r. dla Komisji Europejskiej wynikający z artykułu 4 ust. 1 dyrektywy 2003/30/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 8 maja 2003 r. w sprawie wspierania użycia w transporcie biopaliw lub innych paliw odnawialnych

Raport został opracowany w celu realizacji przez Polskę obowiązku nałożonego na Państwa Członkowskie przepisem artykułu 4 ust. 1 dyrektywy 2003/30/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 8 maja 2003 r. w sprawie *wspierania użycia w transporcie biopaliw lub innych paliw odnawialnych* (Dz. Urz. UE L 123 z 17.05.2003, str. 42, Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 31, str. 188).

Przedmiotowy raport wydany jest na podstawie art. 32 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. *o biokomponentach i biopaliwach ciekłych* (Dz. U. Nr 169, poz. 1199, z późn. zm.), która wdraża postanowienia wyżej wymienionej dyrektywy do polskiego porządku prawnego.

Raport obejmuje następujące zagadnienia:

- I. Działania podjęte dla promocji użycia biopaliw ciekłych lub innych paliw odnawialnych w transporcie
- II. Środki krajowe przeznaczone na produkcję biomasy do wykorzystania energetycznego innego niż transport
- III. Ilości i rodzaje: paliw ciekłych i biopaliw ciekłych wprowadzonych do obrotu oraz biopaliw ciekłych wytworzonych przez rolników na własny użytek
- IV. Poziom i realizacja Narodowych Celów Wskaźnikowych

I. Działania podjęte dla promocji użycia biopaliw lub innych paliw odnawialnych w transporcie

I. 1. Regulacje prawne dotyczące funkcjonowania rynku biokomponentów i biopaliw ciekłych

Głównymi regulacjami, które określają organizacyjne, prawne i ekonomiczne warunki produkcji biokomponentów i biopaliw ciekłych w Polsce, są ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r.: *o biokomponentach i biopaliwach ciekłych oraz o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw* (Dz. U. Nr 169, poz. 1200, z późn. zm.). Wspólnym

mianownikiem obu ustaw jest tworzenie korzystnych warunków dla dynamicznego rozwoju tego rynku.

Ustawa o biokomponentach i biopaliwach ciekłych wprowadziła do polskiego prawa szereg zmian, w tym trzy niezwykle istotne:

- Obowiązek zapewnienia określonego udziału biokomponentów w rynku paliw transportowych. Nałożony on został na przedsiębiorców wykonujących działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania, importu lub nabycia wewnątrzwspólnotowego paliw ciekłych lub biopaliw ciekłych, którzy sprzedają je lub zużywają na własne potrzeby.
- Rozwiązania umożliwiające generowanie środków finansowych na wsparcie produkcji biokomponentów i biopaliw ciekłych. Zgodnie z art. 33 ust. 11 i art. 34 ustawy o biokomponentach i biopaliwach ciekłych, wpływy z kar pieniężnych wymierzanych na podstawie tej ustawy, stanowią dochód Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, z przeznaczeniem na wspieranie działalności związanej z wytwarzaniem biokomponentów i biopaliw ciekłych i promocję ich wykorzystania.
- Możliwość wytwarzania przez rolników biopaliw ciekłych na własny użytek. Rolnicy mogą wytwarzać na własny użytek wszystkie rodzaje biopaliw ciekłych stanowiących samoistne paliwo, a w przypadku czystego oleju roślinnego i estrów nie jest konieczne składanie zabezpieczenia akcyzowego. Zgodnie z przepisami ustawy o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw biopaliwa ciekłe wytwarzane przez rolników na własny użytek powinny spełniać jedynie minimalne wymagania jakościowe istotne ze względu na ochronę środowiska. Roczny limit dozwolonej produkcji na własny użytek wynosi 100 litrów na hektar powierzchni użytków rolnych będących w posiadaniu rolnika.

Na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 23 ustawy o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw zostało wprowadzone pojęcie „wybranej floty”. „Wybrana flota” to grupa co najmniej 10 pojazdów, ciągników rolniczych lub maszyn nieporuszających się po drogach albo grupa lokomotyw lub statków, wyposażonych w silniki przystosowane do spalania biopaliwa ciekłego, będąca własnością lub użytkowana przez osobę fizyczną wykonującą działalność gospodarczą, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną nieposiadającą

osobowości prawnej. Wprowadzenie tego pojęcia umożliwiło zastosowanie w pojazdach i maszynach należących do „wybranych flot”, biopaliw innych niż dopuszczone do powszechnego obrotu.

W Polsce stopniowo poszerzają się możliwości w zakresie wprowadzania na rynek biokomponentów. Już w 2005 r. nie było żadnych przeszkód w stosowaniu do 5% dodatku estrów metylowych kwasów tłuszczowych do olejów napędowych (bioetanol jako dodatek do benzyn silnikowych stosuje się od 1994 r.). W roku 2006, w związku z wejściem w życie rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 8 września 2006 r. w *sprawie wymagań jakościowych dla biopaliw ciekłych* (Dz. U. Nr 166, poz. 1182), umożliwiono wprowadzenie do obrotu dwóch rodzajów biopaliw ciekłych:

- estru metylowego stanowiącego samoistne paliwo,
- oleju napędowego zawierającego 20% ww. estrów.

W dniu 22 stycznia 2009 r. Minister Gospodarki podpisał rozporządzenie w *sprawie wymagań jakościowych dla biopaliw ciekłych* (Dz. U. Nr 18, poz. 98), które wprowadziło do obrotu kolejny rodzaj biopaliwa ciekłego - benzynę silnikową zawierającą od 70% do 85% bioetanolu – tzw. mieszankę E85.

I. 2. Wspieranie zastosowania biokomponentów w paliwach ciekłych i biopaliwach ciekłych

Do 15 października 2009 r. promocja stosowania biokomponentów odbywała się w drodze zachęt ekonomicznych, przede wszystkim poprzez system zwolnień i ulg podatkowych, który obowiązywał na podstawie przepisów zawartych w kolejnych rozporządzeniach Ministra Finansów.

Zgodnie z § 12 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 26 kwietnia 2004 r. w *sprawie zwolnień od podatku akcyzowego* (w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 2007 r., Dz. U. z 2006 r. Nr 243, poz. 1766) zwolnione były:

- 1) biokomponenty przeznaczone do paliw ciekłych i biopaliw ciekłych, spełniające odpowiednie wymagania jakościowe;

- 2) spełniające odpowiednie wymagania jakościowe i zawierające powyżej 2 % biokomponentów:
 - a) benzyny silnikowe nieetylizowane - w wysokości 1,50 zł od każdego litra biokomponentów dodanych do tych benzyn,
 - b) oleje napędowe - w wysokości 1,00 zł od każdego litra biokomponentów dodanych do tych olejów napędowych;
- 3) biokomponenty, stanowiące samoistne paliwo, spełniające wymagania jakościowe, określone w odrębnych przepisach - w wysokości 1.680 zł/1.000 l.

Komisja Europejska, której opisane wyżej rozwiązania zostały notyfikowane jako stanowiące pomoc publiczną, uznała je (w decyzji wydanej w dniu 8 marca 2007 r.) za zgodne z Traktatem WE.

Ustawą z dnia 11 maja 2007 r. *o zmianie ustawy o podatku akcyzowym oraz zmianie niektórych innych ustaw* (Dz. U. Nr 99, poz. 666) wprowadzono w miejsce mechanizmu zwolnień od akcyzy dla biopaliw, mechanizm obniżonych stawek tego podatku.

Zgodnie z przepisami ww. ustawy dla wyrobów powstałych ze zmieszania benzyn z biokomponentami stawka akcyzy została obniżona o 1,565 zł od każdego litra biokomponentów dodanych do tej benzyny, natomiast dla wyrobów powstałych ze zmieszania olejów napędowych z biokomponentami stawka akcyzy została obniżona o 1,048 zł od każdego litra biokomponentów dodanych do tych olejów napędowych. Z kolei stawka podatku akcyzowego dla biokomponentów stanowiących samoistne paliwa została określona na poziomie 10 zł/1000 l.

Zaznaczyć w tym miejscu należy, iż ww. przepisy nie przewidywały żadnych innych ograniczeń w stosowaniu obniżonych stawek akcyzy dla biopaliw poza warunkiem spełniania przez te biopaliwa wymagań jakościowych określonych w odrębnych przepisach, a w przypadku paliw z zawartością biokomponentów dodatkowo warunkiem minimum dwuprocentowej zawartości biokomponentów.

Jednocześnie, biokomponenty stanowiące samoistne paliwa zostały wyłączone z grupy wyrobów podlegających opłacie paliwowej, o której mowa w ustawie z dnia 27 października 1994 r. *o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym* (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2571, z późn. zm.).

Przedmiotowe przepisy miały wejść w życie po ogłoszeniu pozytywnej decyzji Komisji Europejskiej o zgodności pomocy publicznej w nich przewidzianej ze wspólnym rynkiem.

W trakcie trwania procedury notyfikacyjnej weszły w życie przepisy nowej ustawy *o podatku akcyzowym*, tj. ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 3, poz. 11 i Nr 98, poz. 819), które uchyliły przepisy ustawy z dnia 23 stycznia 2004 r. *o podatku akcyzowym*, w tym przepisy wprowadzone ww. ustawą z dnia 11 maja 2007 r. *o zmianie ustawy o podatku akcyzowym oraz zmianie niektórych innych ustaw*. W zakresie ulg dla biopaliw przepisy ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. *o podatku akcyzowym* utrzymują system obniżonych stawek akcyzy na tym samym poziomie, jak przewidziany w ww. ustawie z dnia 11 maja 2007 r.

Należy podkreślić, że w 2009 r. kwota opisanych powyżej zwolnień od podatku akcyzowego z tytułu stosowania biokomponentów w paliwach wyniosła około 1 048 mln zł, natomiast dla biokomponentów stanowiących samoistne paliwa około 183 mln zł.

Jednocześnie na podstawie art. 19a z dnia 15 lutego 1992 r. *o podatku dochodowym od osób prawnych* (w brzmieniu z dnia 14 września 2007 r., Dz. U. Nr 165, poz. 1169) wytwórcy biokomponentów mogą za lata podatkowe 2007-2014 odliczać od podatku kwotę stanowiącą 19 % nadwyżki kosztów wytworzenia biokomponentów nad kosztami wytworzenia paliw ciekłych o takiej samej wartości opałowej (w razie braku w danym roku podatkowym możliwości dokonania takiego odliczenia nieodliczoną kwotę odlicza się w następnych latach podatkowych).

Stosowanie wskazanych powyżej ulg możliwe jest od dnia 15 października 2009 r. tzn. od dnia ogłoszenia pozytywnej decyzji Komisji Europejskiej o zgodności ze wspólnym rynkiem pomocy publicznej przewidzianej w tych przepisach.

Ponadto, w celu zapewnienia dodatkowego wsparcia dla produkcji biokomponentów i biopaliw ciekłych Rada Ministrów podjęła uchwałę Nr 134/2007 z dnia 24 lipca 2007 r. w sprawie „*Wieloletniego programu promocji biopaliw lub innych paliw odnawialnych na lata 2008 –2014*” (M.P. Nr 53, poz. 607), który stanowi wykonanie art. 37 ustawy

o biokomponentach i biopaliwach ciekłych. Wdrożenie zawartych w nim rozwiązań ma na celu poprawę opłacalności ekonomicznej całego procesu - począwszy od pozyskiwania surowców rolniczych, przez wytwarzanie biokomponentów, produkcję biopaliw ciekłych i paliw ciekłych z dodatkiem biokomponentów, a kończąc na użyciu tego paliwa. Rozwiązania te powinny również gwarantować stabilność warunków funkcjonowania dla wszystkich podmiotów związanych z rynkiem biokomponentów i biopaliw ciekłych, co jest niezbędne do tworzenia długookresowych planów gospodarczych oraz pozyskania przez przedsiębiorców finansowania dla nowych inwestycji.

Działania zawarte w *Wieloletnim programie* zostały podzielone na dwie kategorie: działania dotyczące produkcji biokomponentów i biopaliw ciekłych (mające na celu oddziaływanie na podaż biokomponentów i biopaliw ciekłych) oraz działania nakierowane na stronę popytową.

Po stronie „podażowej” kluczowe znaczenie będą nadal miały rozwiązania podatkowe, które mają na celu poprawę opłacalności produkcji biokomponentów i biopaliw ciekłych w stosunku do paliw kopalnych. W programie znajdują się zapisy dotyczące opisanych powyżej rozwiązań w zakresie: zwolnień od podatku akcyzowego i opłaty paliwowej oraz odliczenia od podatku dochodowego od osób prawnych.

Wśród dalszych instrumentów finansowych przewidzianych w *Wieloletnim programie* w 2009 r. realizowane było wsparcie dla upraw energetycznych stanowiących surowiec do produkcji biokomponentów. Wsparcie to jest zapewnione m.in. poprzez umożliwienie rolnikom uzyskania dopłat ze środków Unii Europejskiej do uprawy roślin energetycznych (do których zalicza się także rośliny dostarczane na potrzeby produkcji biokomponentów) w wysokości 45 EUR za hektar oraz poprzez wprowadzenie dodatkowej krajowej płatności dla rolnika (któremu została przyznana płatność do upraw roślin energetycznych do powierzchni uprawy rzepaku). Płatność ta – w wysokości 176 zł za 1 ha powierzchni uprawy rzepaku – ma charakter pomocy *de minimis* w rolnictwie (art. 7a ust. 5 ustawy z dnia 26 stycznia 2007 r. *o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego* (Dz. U. z 2008 r. Nr 170, poz. 1051, z późn. zm.)).

Zakłada się także w programie wsparcie inwestycji (w zakresie wytwarzania biokomponentów i biopaliw ciekłych) z krajowych środków publicznych oraz funduszy Unii Europejskiej. Jest ono realizowane w ramach:

- Programu Operacyjnego *Infrastruktura i Środowisko*
W ramach tego programu wspierane są projekty inwestycyjne dotyczące m.in. budowy zakładów wytwarzających biokomponenty lub biopaliwa ciekłe. Tego typu projekty mogą uzyskać wsparcie w ramach działania 9.5 *Wytwarzanie biopaliw ze źródeł odnawialnych*, którego głównym celem jest zwiększenie wytwarzania biokomponentów i biopaliw. W działaniu 9.5 określono minimalną wartość projektu na poziomie 20 mln złotych, natomiast maksymalna wartość dofinansowania tego typu inwestycji wynosi 30 mln złotych.
- Programu Operacyjnego *Innowacyjna Gospodarka*
Projekty związane z wdrażaniem innowacji technologicznych w produkcji energii mogą ubiegać się o dofinansowanie w ramach działania 4.4 Programu Operacyjnego „*Innowacyjna Gospodarka*”. Minimalną wartość projektu w tym działaniu określono na poziomie 8 mln złotych, natomiast maksymalną wartość dotacji – na poziomie 40 mln złotych.
- Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013
W ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 (PROW) wsparcie dla inwestycji związanych z produkcją biokomponentów jest zapewnione w ramach działania o kodzie 123 „Zwiększenie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej”. W ramach tego działania wspierane są m.in. inwestycje w zakresie przetwarzania produktów rolnych na cele energetyczne. Pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowalnych projektu. Maksymalna wysokość pomocy, przyznana w okresie realizacji PROW jednemu beneficjentowi, wynosi 20 mln złotych. Wielkość pomocy przyznanej na realizację jednego projektu nie może być niższa niż 100 tys. złotych.

Kolejna kategoria działań zapisanych w programie to przedsięwzięcia mające na celu zwiększenie popytu na biopaliwa ciekłe. Wśród tego typu działań wymienić należy m.in. możliwość wprowadzenia stref dla ekologicznego transportu publicznego (w których działanie transportu publicznego może być oparte wyłącznie o pojazdy zużywające paliwa ekologiczne - biopaliwa ciekłe, a także gaz skroplony LPG i sprężony gaz ziemny CNG - lub napędzane silnikami elektrycznymi lub hybrydowymi) oraz opracowanie systemu zwolnień z opłat za parkowanie dla pojazdów zasilanych tymi paliwami. Założeniem jest, aby czas

parkowania, na jaki pojazd jest zwolniony z opłat, był proporcjonalny do łącznej ilości biokomponentów zawartych w zużytym biopaliwie ciekłym.

W ustawie z dnia 8 stycznia 2010 r. *o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz o zmianie innych ustaw* zawarto zapisy umożliwiające przeznaczenie przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej środków finansowych z kar pieniężnych za nie realizowanie przepisów ustawy *o biokomponentach i biopaliwach ciekłych* na zadania związane z promocją wykorzystania biokomponentów i biopaliw ciekłych.

Ponadto, Ministerstwo Gospodarki aktywnie uczestniczyło w przygotowaniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 października 2008 r. w *sprawie opłat za korzystanie ze środowiska*, w wyniku czego w rozporządzeniu uwzględniono ulgę w opłatach za korzystanie ze środowiska z tytułu spalania paliw z udziałem biokomponentów. Wysokość jednostkowej stawki opłaty za gazy lub pyły wprowadzane do powietrza z procesów spalania paliw w silnikach spalinowych, w przypadku stosowania paliw zawierających biokomponenty lub biopaliw stanowiących samoistne paliwo, uzależniona jest od zawartości tych biokomponentów w paliwie lub stosowania biopaliwa stanowiącego samoistne paliwo.

Jednym z istotnych elementów *Wieloletniego programu* jest działalność informacyjno-edukacyjna w zakresie biopaliw ciekłych. Zgodnie z informacją przekazaną w tym zakresie przez Ministra Edukacji Narodowej (wymienionego w *Wieloletnim programie* jako organ odpowiedzialny za realizację tych działań) problematyka biopaliw ciekłych jest uwzględniana w podstawach programowych, programach nauczania i podręcznikach (szczególnie na IV etapie edukacyjnym – szkoły ponadgimnazjalne). W 2009 r. ukazało się rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w *sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół*, w którym problematyka biopaliw pojawia się w podstawie programowej chemii na IV etapie edukacyjnym. Tematyka biopaliw jest ponadto uwzględniana w podstawach programowych kształcenia w zawodach związanych z naprawą i eksploatacją pojazdów silnikowych.

Jednocześnie, na stronie internetowej Ministerstwa Infrastruktury w dziale *Zrównoważony Transport* umieszczane są informacje o biopaliwach i przepisach z nimi związanych, w celu zapoznania opinii publicznej z podstawowymi informacjami w tym zakresie. Ponadto, projekt ustawy *o publicznym transporcie zbiorowym* implementuje przepisy dyrektywy 2009/33/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2009 r.

w sprawie promowania ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów transportu drogowego. Implementacja tej dyrektywy umożliwi promocję m.in. pojazdów o mniejszej uciążliwości w zakresie emisji zanieczyszczeń toksycznych, w szczególności emisji dwutlenku węgla. Przy dzisiejszej dostępności w Polsce alternatywnych paliw i napędów, powinno to skłaniać do sięgania po pojazdy zasilane biopaliwami.

Również w obszarze działalności naukowo-badawczej podjęto kroki zmierzające do nadania (w ramach opracowanego przez interdyscyplinarny Zespół do Spraw Rozwoju Biogospodarki planu działań ukierunkowanego na rozwój agrobiotechnologii i biotechnologii przemysłowej) priorytetu badaniom dotyczącym zaawansowanych technologii produkcji biopaliw. Jednocześnie należy podkreślić, że została utworzona Polska Platforma Technologiczna Biopaliw i Biokomponentów, a koordynacja jej działań została powierzona Instytutowi Paliw i Energii Odnawialnej, nad którym nadzór sprawuje Minister Gospodarki. Celem Platformy jest między innymi wspieranie inicjatyw związanych z rozwojem nowych technologii produkcji biopaliw.

Jednym z rozwiązań przyczyniających się do promocji użycia w transporcie biopaliw i innych paliw odnawialnych jest możliwość uwzględnienia w zamówieniach publicznych aspektów środowiskowych na etapie opisu przedmiotu zamówienia oraz w ramach kryteriów oceny ofert. Zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych zamawiający ma możliwość zastosowania oprócz ceny również innych kryteriów, w tym m.in. kryterium zastosowania najlepszych dostępnych technologii w zakresie oddziaływania na środowisko. Urząd Zamówień Publicznych, realizując Krajowy Plan Działań w zakresie zielonych zamówień publicznych na lata 2007-2009, prowadził działania informacyjno-szkoleniowe zachęcające zamawiających do uwzględniania aspektów środowiskowych w prowadzonych przez nich postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego. Popularyzacja zielonych zamówień publicznych kontynuowana jest w ramach nowego dokumentu planistycznego opracowanego przez Urząd.

Wieloletni program nakłada na administrację rządową obowiązek sukcesywnej wymiany własnego parku samochodowego na pojazdy przystosowane do spalania biopaliw ciekłych. W Ministerstwie Gospodarki podjęto szereg działań mających na celu wdrożenie przedmiotowych rozwiązań: wytypowano pojazdy, które zasilane są biopaliwami, dostawca paliw stosowanych w pojazdach resortu gospodarki rozszerzył możliwość zakupu o dostępne gatunki biopaliw, do warunków przygotowania specyfikacji istotnych warunków zamówienia obejmującej zakup nowych samochodów wprowadzono zapis o potrzebie przystosowania silnika kupowanego samochodu do spalania biopaliw ciekłych.

Ponadto, w Ministerstwie Gospodarki opracowano *Wytyczne z zakresie sposobu oznakowania pojazdów wykorzystywanych przez administrację rządową zasilanych biopaliwami ciekłymi*, które zostały rozesłane przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji do poszczególnych ministerstw, urzędów wojewódzkich i innych urzędów centralnych. Pojazdy wykorzystywane obecnie przez administrację rządową zasilane biopaliwami ciekłymi powinny zostać oznakowane.

Na zakończenie podkreślenia wymaga fakt, że Rada Ministrów w dniu 26 stycznia przyjęła *Kompleksową informację na temat realizacji Wieloletniego programu promocji biopaliw lub innych paliw odnawialnych na lata 2008 - 2014*. Przedmiotowa informacja w dniu 26 stycznia br. została przyjęta przez Radę Ministrów. Informacja zawierająca ocenę programu uwzględnia jego wpływ na realizację zakładanych oraz pożądaných celów gospodarczych i społecznych, w tym tworzenie nowych miejsc pracy i zagospodarowywanie dostępnych surowców rolnych. Zgodnie z zapisami przedmiotowej informacji przeprowadzona zostanie analiza obowiązujących mechanizmów wsparcia dla rynku biokomponentów i biopaliw ciekłych oraz wprowadzone zostaną ewentualne zmiany do *Wieloletniego programu* i obowiązujących przepisów prawnych, których celem będzie poprawa warunków funkcjonowania rynku biokomponentów i biopaliw ciekłych.

I. 3. Wsparcie finansowe badań związanych z tematyką biopaliw

Działalność badawczo-rozwojowa z obszarze biopaliw lub innych paliw odnawialnych w roku 2009 obejmowała następującą tematykę:

- właściwości eksploatacyjne silników, w tym wpływ na ich trwałość i niezawodność;
- analizy ekonomiczne;
- wytwarzanie komponentów z surowców roślinnych;
- technologia produkcji;
- produkcja w małych gospodarstwach rolnych.

Badania naukowe i prace rozwojowe na łączną kwotę ok. 16 mln zł, realizowano w ramach 3 strumieni finansowania, a mianowicie:

- 23 projekty badawcze własne (granty), głównie wykonywano w szkołach wyższych, na kwotę ok. 6 mln zł;
- 3 projekty rozwojowe realizowano w jednostkach badawczo-rozwojowych i w jednej placówce naukowej PAN, na kwotę ok. 2 mln zł;

- 2 projekty w ramach funduszy strukturalnych realizowano przez 2 przedsiębiorstwa, na kwotę ok. 8 mln zł.

II. Środki krajowe przeznaczone na produkcję biomasy do wykorzystania energetycznego innego niż transport

Priorytet dla spraw związanych z energetyką odnawialną znalazł wyraz w przyjętej w dniu 10 listopada 2009 r. „*Polityce energetycznej Polski do 2030 roku*”, gdzie rozwój wykorzystania OZE określono jako jeden z sześciu podstawowych kierunków polskiej polityki energetycznej.

Główne cele w tym obszarze obejmują: wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii do poziomu 15% w 2020 roku oraz osiągnięcie w 2020 roku 10% udziału biopaliw w rynku paliw transportowych, zwiększenie wykorzystania biopaliw II generacji, ochronę lasów przed nadmiernym eksploatowaniem oraz zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych na cele OZE tak, aby nie doprowadzić do konkurencji pomiędzy energetyką odnawialną i rolnictwem.

Podstawowym aktem prawnym, regulującym działania przedsiębiorstw energetycznych zmierzające do wzrostu wykorzystania odnawialnych źródeł energii jest ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. *Prawo energetyczne* (Dz. U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625, z późn. zm.). Ustawa określa główny mechanizm wsparcia, jakim jest system tzw. „zielonych certyfikatów”. Rozwiązanie to jest mechanizmem rynkowym sprzyjającym rozwojowi energetyki odnawialnej. Jego istotą jest nałożony na przedsiębiorstwa energetyczne, zajmujące się sprzedażą energii elektrycznej odbiorcom końcowym, obowiązek uzyskania i przedstawienia do umorzenia Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki określonej ilości świadectw pochodzenia energii elektrycznej wytworzonej w odnawialnych źródłach energii, bądź uiszczenia opłaty zastępczej. Rozdzielenie świadectw pochodzenia energii elektrycznej wytworzonej w odnawialnych źródłach energii od fizycznej energii umożliwiło obrót na giełdzie towarowej prawami majątkowymi wynikającymi z tych świadectw.

Uzupełnieniem tego mechanizmu jest obowiązek zakupu przez przedsiębiorstwa energetyczne pełniące rolę sprzedawcy z urzędu całej energii elektrycznej wytworzonej w źródłach odnawialnych, przyłączonych do sieci znajdujących się w obszarze działania danego sprzedawcy z urzędu, po średniej cenie rynkowej. W rezultacie wytwórca energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych uzyskuje dwa źródła dochodów: ze sprzedaży praw

majątkowych, wynikających ze świadectw pochodzenia oraz ze sprzedaży fizycznej energii elektrycznej.

Powyższe mechanizmy wzmocnione są systemem kar nakładanych na przedsiębiorstwa energetyczne za niewypełnienie ww. obowiązków, przy czym środki uzyskane z opłat zastępczych i kar zasilają konto Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i są przeznaczane wyłącznie na wsparcie finansowe inwestycji związanych z odnawialnymi źródłami energii.

W ślad za rekomendacją Rządu Rzeczypospolitej Polskiej przedstawioną w *Planie Stabilności i Rozwoju*, NFOŚiGW opracował *Program wsparcia inwestycji w odnawialne źródła energii i obiekty wysokosprawnej kogeneracji*. Budżet programu na lata 2009-2012 wynosi 1,5 mld zł. Pochodzi on z opłat i kar, które zgodnie przepisami ustawy *Prawo energetyczne* uiszczane są przez przedsiębiorstwa na wyodrębnionym rachunku NFOŚiGW. W ramach programu dofinansowanie mogą uzyskać inwestycje o koszcie całkowitym powyżej 10 mln zł. W programie ze względu na różne charakterystyki podzielono przedsięwzięcia na klasy A, B, C i D.

Klasa A obejmuje przedsięwzięcia w zakresie:

- wytwarzania energii cieplnej przy użyciu biomasy (źródła rozproszone o mocy poniżej 20 MWt),
- wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu przy użyciu biomasy (źródła rozproszone o mocy poniżej 3 MWe lub 20 MWt),
- wytwarzania energii elektrycznej i/lub ciepła z wykorzystaniem biogazu powstałego w procesach odprowadzania lub oczyszczania ścieków albo rozkładu szczątek roślinnych i zwierzęcych.

Program priorytetowy opiera się na pożyczce długoterminowej do 15 lat z możliwością umorzenia. Poprzez udzielenie pożyczki do 75% kosztów kwalifikowanych NFOŚiGW ułatwia inwestorom zbilansowanie kosztów całkowitych przedsięwzięcia. Sześcioprocentowa, stała stopa oprocentowania ma za zadanie ubezpieczenie inwestorów od ryzyka związanego z niestabilnością rynku finansowego. Umorzenie, zgodnie z teorią ekonomii, jest uzależnione od rentowności inwestycji. Mechanizm ten ma zagwarantować efektywne wykorzystanie ograniczonych środków publicznych.

Pożyczki są alokowane wyłącznie w trybie konkursowym. Konkurs na dofinansowanie przedsięwzięć z zakresu OZE i obiekty wysokosprawnej kogeneracji został ogłoszony 16 marca 2009 roku. W konkursie 2009 roku kwota środków przeznaczona

na dofinansowanie przedsięwzięć wynosiła 750 mln zł (*Program wsparcia inwestycji w odnawialne źródła energii i obiekty wysokosprawnej kogeneracji. Część 1*). NFOŚiGW w nawiązaniu do *Polityki ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016*, *Polityki energetycznej Polski aktualnej na dzień zatwierdzania Programu priorytetowego, Strategii NFOŚiGW 2009-2012*, a przede wszystkim *Strategii Wspólnej* dotyczącej współpracy z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej (WFOŚiGW) przygotował program pożyczkowy zatwierdzony przez Radę Nadzorczą dnia 24 czerwca 2009 roku na przedsięwzięcia m.in. z zakresu:

- wytwarzania energii cieplnej przy użyciu biomasy (źródła rozproszone o mocy poniżej 20 MWt),
- wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu przy użyciu biomasy (źródła rozproszone o mocy poniżej 3 MWe lub 20 MWt),
- wytwarzania energii elektrycznej i/lub ciepła z wykorzystaniem biogazu powstałego w procesach odprowadzania lub oczyszczania ścieków albo rozkładu szczątek roślinnych i zwierzęcych.

Intencją NFOŚiGW było przygotowanie programu dla inwestycji lokalnych WFOŚiGW z zakresu OZE i wysokosprawnej kogeneracji o nakładach inwestycyjnych od 1 – 10 mln zł. Na ten cel przeznaczono 560 mln zł w latach 2009-2012 (*Program wsparcia inwestycji w odnawialne źródła energii i obiekty wysokosprawnej kogeneracji. Część 2*) – wdrażana przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej). W ramach programu udzielane są WFOŚiGW, jako beneficjentom bezpośrednim, oprocentowane pożyczki (1% w skali roku) w kwocie do 35 mln zł. Ostatecznymi beneficjentami programu są podmioty podejmujące realizację przedsięwzięć z zakresu odnawialnych źródeł energii i wysokosprawnej kogeneracji z terenu danego województwa. Oprocentowanie pożyczki udzielanej beneficjentowi ostatecznemu wynosi 3% w skali roku, okres finansowania wynosi 10 lat. Wspólny program ma służyć zacieśnieniu współpracy pomiędzy instytucjami jak również ujednoliceniu procedur.

Obok ww. wsparcia systemowego przewiduje się także bezpośrednie wsparcie finansowe dla realizacji inwestycji związanych z energetyką odnawialną. Polityka spójności Unii Europejskiej na lata 2007 – 2013 kładzie duży nacisk na zrównoważone podejście do wykorzystania energii, w tym ze źródeł odnawialnych. Dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej można uzyskać przede wszystkim z Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”, a w szczególności w ramach Priorytetu IX „Infrastruktura energetyczna

przyjazna środowisku i efektywność energetyczna”, który zakłada zmniejszenie oddziaływania sektora energetyki na środowisko, a także podwyższenie sprawności wytwarzania, przesyłania i dystrybucji energii, poprawę efektywności energetycznej w procesie użytkowania energii oraz wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, w tym biopaliw.

Ponadto, wsparcie finansowe ze środków Unii Europejskiej można otrzymać w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych 2007-2013 (RPO), za które odpowiedzialne są zarządy poszczególnych województw. Dofinansowanie mogą uzyskać projekty związane z budową jednostek wykorzystujących wszystkie znane rodzaje energii odnawialnej. Regiony stosują konkursową procedurę wyłaniania dofinansowania wspomnianych projektów. Komplementarne wobec tych działań jest wsparcie dla odnawialnych źródeł energii w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Na inwestycje w OZE przeznaczane są także środki narodowego oraz wojewódzkich funduszy ochrony środowiska, jak również w coraz większej mierze na ten cel udzielane są przez banki kredyty i pożyczki długoterminowe (m.in. Bank Ochrony Środowiska) oraz Krajowy Program Restrukturyzacji. Działanie „Zwiększenie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” - przetwarzanie produktów rolnych na cele energetyczne.

III. Ilość i rodzaje: paliw ciekłych i biopaliw ciekłych wprowadzonych do obrotu oraz biopaliw ciekłych wytworzonych przez rolników na własny użytek*

III. 1. Ilość paliw transportowych i udział biokomponentów wprowadzanych na rynek w latach 2000-2009

Z analizy danych Głównego Urzędu Statystycznego, Ministerstwa Finansów, Urzędu Regulacji Energetyki oraz Agencji Rynku Energii dotyczących zużycia benzyn silnikowych i olejów napędowych wynika, że wskaźniki udziału biokomponentów w paliwach zużytych w transporcie w latach 2000-2009 kształtowały się w następujących wielkościach:

Rok	Zużycie w transporcie (w tys. ton)				Wskaźnik wg wartości opałowej
	Benzyny	Oleje napędowe	Bioetanol	Estry	
2000	4841	2343	40,6	0	0,35%
2001	4484	2562	52,4	0	0,46%
2002	4109	2940	65,3	0	0,57%
2003	3941	3606	60,1	0	0,49%
2004	4011	4303	38,3	0	0,29%
2005	3915	5075	42,8	17,1	0,47%
2006	4048	6042	84,3	44,9	0,92%
2007	3997	7212	70,8	37,3	0,68%
2008	4109	10069	185,6	479,9	3,66%
2009	4125	10387	232,2	635,8	4,63%

* przedstawione w niniejszym rozdziale dane dotyczące ilości biokomponentów, biopaliw ciekłych i paliw ciekłych przeliczono w oparciu o średnie wartości gęstości zawarte w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 27 grudnia 2007 r. w sprawie wartości opałowej poszczególnych biokomponentów i biopaliw ciekłych (Dz. U. z 2008 r. Nr 3, poz. 12). Dane za rok 2009 pochodzą z Kwartalnych Raportów Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki.

III. 2. Liczba zarejestrowanych przedsiębiorców wytwarzających, magazynujących lub wprowadzających do obrotu biokomponenty

Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy *o biokomponentach i biopaliwach ciekłych* działalność gospodarcza w zakresie wytwarzania, magazynowania lub wprowadzania do obrotu biokomponentów jest działalnością regulowaną w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej i wymaga wpisu do rejestru wytwórców.

Z danych Agencji Rynku Rolnego wynika, że na dzień 31 grudnia 2009 r. w rejestrze wytwórców było wpisanych:

1. 14 wytwórców bioetanolu – deklarujących roczne zdolności produkcyjne w wysokości około 725 mln litrów bioetanolu,
2. 19 wytwórców estrów metylowych – deklarujących roczne zdolności produkcyjne w wysokości około 704 mln litrów.

III. 3. Liczba zarejestrowanych rolników wytwarzających biopaliwa ciekłe na własny użytek oraz rodzaj i ilość wytworzonych przez nich biopaliw ciekłych

Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy *o biokomponentach i biopaliwach ciekłych* rolnicy mogą wytwarzać biopaliwa ciekłe na własny użytek po uzyskaniu wpisu do rejestru rolników wytwarzających biopaliwa ciekłe na własny użytek prowadzonego przez Prezesa Agencji Rynku Rolnego.

Z danych Agencji Rynku Rolnego wynika, że na dzień 31 grudnia 2009 r. w rejestrze rolników wytwarzających biopaliwa ciekłe na własny użytek było wpisanych 3 rolników wytwarzających estry metylowe na użytek własny, którzy w 2009 r. wytworzyli ok. 59,6 tys. litrów estrów metylowych.

III. 4. Produkcja bioetanolu

Z danych przekazanych przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki wynika, że w 2009 r. wytwórcy biokomponentów wytworzyli ok. 166 mln litrów bioetanolu (131 tys. ton). Na rynek paliwowy trafiło około 293 mln litrów bioetanolu (232 tys. ton). Wykorzystanie bioetanolu w benzynach silnikowych w latach 1994 - 2009 przedstawiono poniżej.

Rok	Zużycie benzyn – w tys. m ³	W tym bioetanol - w tys. m ³	Udział % objętości
1994	7325	27,0	0,37
1995	8332	63,0	0,76
1996	6174	100,9	1,63
1997	6691	110,6	1,65
1998	6672	99,8	1,50
1999	7770	83,2	1,07
2000	6808	51,4	0,75
2001	6233	66,4	1,07
2002	5645	82,8	1,47
2003	5453	76,2	1,40
2004	5564	48,5	0,87
2005	5151	54,2	1,05
2006	5326	106,8	2,01
2007	5434	89,6	1,65
2008	5742	234,6	4,08
2009	5806	293,3	5,05

W roku 2009 wytwórcy sprzedali producentom krajowym ok. 71 mln litrów (56 tys. ton) bioetanolu, czyli o 222 mln litrów (176 tys. ton) mniej niż trafiło na rynek paliwowy w paliwach ciekłych i biopaliwach ciekłych. Różnica została pozyskana w ramach importu lub nabycia wewnątrzwspólnotowego. Przedstawione dane wskazują na wyraźny wzrost udziału bioetanolu pozyskiwanego z importu lub nabycia wewnątrzwspólnotowego.

III. 5. Produkcja estrów

Z danych przekazanych przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki wynika, że w 2009 r. wytwórcy biokomponentów wytworzyli ok. 415 mln litrów estrów (365 tys. ton). Na rynek paliwowy trafiło około 723 mln litrów (636 tys. ton). Wykorzystanie estrów metylowych w olejach napędowych i jako samoistne paliwo w latach 2005-2009 przedstawiono poniżej.

Rok	Zużycie olejów napędowych - w tys. m ³	W tym estry metylowe - w tys. m ³	Udział % objętości
2005	6092	19,4	0,32
2006	7253	51,0	0,70
2007	8700	42,5	0,49
2008	12513	544	4,35
2009	13105	723	4,85

W roku 2009 wytwórcy sprzedali producentom krajowym ok. 405 mln litrów (356 tys. ton) estrów, czyli o 318 mln litrów (280 tys. ton) mniej niż trafiło na rynek paliwowy w paliwach ciekłych i biopaliwach ciekłych. Różnica została pozyskana w ramach importu lub nabycia wewnątrzwspólnotowego.

IV. Poziom i realizacja Narodowych Celów Wskaźnikowych.

IV. 1. Poziom Narodowych Celów Wskaźnikowych

Do dnia wejścia w życie ustawy o *biokomponentach i biopaliwach ciekłych* Narodowe Cele Wskaźnikowe (NCW) były ustanawiane (na podstawie art. 3 ust. 1 lit. a dyrektywy 2003/30/WE w sprawie wspierania użycia w transporcie biopaliw lub innych paliw odnawialnych) przez Ministra Gospodarki po przeprowadzeniu uzgodnień

z zainteresowanymi ministrami. Wysokość tak ustalonego NCW (wg wartości opałowej paliw zużywanych w transporcie) wyniosła:

- 2005 r. – 0,50%,
- 2006 r. – 1,50%,
- 2007 r. – 2,30%.

Wejście w życie ustawy *o biokomponentach i biopaliwach ciekłych* zmieniło tryb określania NCW. Zgodnie z art. 24 ust. 1 tej ustawy Rada Ministrów, co trzy lata, do dnia 15 czerwca danego roku, określa, w drodze rozporządzenia, NCW na kolejne 6 lat, biorąc pod uwagę możliwości surowcowe i wytwórcze, możliwości branży paliwowej oraz przepisy Unii Europejskiej w tym zakresie. W rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2007 r. *w sprawie Narodowych Celów Wskaźnikowych na lata 2008-2013* (Dz. U. Nr 110, poz. 757) ustalono następujące wysokości NCW:

- 2008 r. – 3,45%,
- 2009 r. – 4,60%,
- 2010 r. – 5,75%,
- 2011 r. – 6,20%,
- 2012 r. – 6,65%,
- 2013 r. – 7,10%.

Przedstawione wielkości NCW są związane ze zobowiązaniami wynikającymi z członkostwa Polski w Unii Europejskiej. W latach 2008 – 2010 w sposób liniowy prowadzą od ustalonego na rok 2007 wskaźnika na poziomie 2,3% do określonego w dyrektywie 2003/30/WE poziomu 5,75% w 2010 r. Następnie w latach 2011 – 2013 NCW nadal rosła liniowo, jednak w niższym tempie. Przyjęto, że tempo wzrostu wysokości NCW w tym okresie (jak również do roku 2020) powinno umożliwić osiągnięcie poziomu 10% w 2020 r. Przedmiotowe założenie zgodne jest z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. *w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniającej i w następstwie uchylającej dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE* (Dz. Urz. UE L 140 z 5.06.2009, str. 16).

IV.2. Realizacja Narodowego Celu Wskaźnikowego

Wymaga podkreślenia fakt, że regulacje dotyczące funkcjonowania rynku biokomponentów i biopaliw ciekłych, a w szczególności wprowadzenie wynikającego z ustawy o *biokomponentach i biopaliwach ciekłych*, obowiązku zapewnienia określonego udziału biokomponentów w rynku paliw transportowych, spowodowały znaczny wzrost wykorzystania biokomponentów w transporcie. Świadczy o tym choćby fakt, że udział biokomponentów w rynku paliw wykorzystywanych w transporcie w 2009 r. był powyżej założonego poziomu 4,6% i wyniósł 4,63%.